

Tehri: A catastrophic dam in the Himalyas

Bunyard, P. (1997) Tehri: a catastrophic dam in the Himalayas. In Rahnama, M., Bawtree, V. (eds.) The post-development reader. Zed Books, London & New Jersey, str. 256-262.

Klíčová slova: přehrada, Himaláje, zaplavení, protesty, životní prostředí.

Obsah: Tento článek se zaměřuje na problematiku výstavby přehrady Tehri v západních Himalájích. Tato přehrada měla být v době své projekce vodním dílem s nejvyšší hrází v Asii. Výstavba by sebou přinesla řadu pozitivních, ale hlavně (dle autora) řadu negativních dopadů, a to jak na životní prostředí, tak na společnost. Sociální problémy by například bylo stěhování obyvatel, odchod mužů za prací do měst: ekologickými pak odlesnění, eroze apod. Plán počítal s tím, že by tato vodní nádrž fungovala jako regulátor vodních průtoků a jako zdroj vody pro obyvatele v nížinách. Autor nad plánované funkce postavil význam pro politiky potažmo investory. Dle něj se nebere ohled na celkový krajinný ráz a vliv přehrady na život prostředí obyvatel.

Autor poukazuje na to, jak odlišné je chování místních obyvatel na straně jedné a zájmových skupin na straně druhé. Místní lidé jsou si vědomi nutnosti šetrného zacházení s okolní krajinou, zájmovým skupinám jde zejména o zisk.

Text je v závěru doplněn o aktualizace z roku 1997, ve které se zmíněno pozastavení stavby v důsledku protestů proti výstavbě a hlavně v důsledku poměrně silného zemětřesení.

Komentář: Lze očekávat, že každá velká stavba, která zasáhne do krajiny a do životů lidí nalezne vždy jak své zastánce, tak své odpůrce. Autor vzbuzuje dojem, že problémy regionu osobně zná, na výstavbu přehrady ale pohlíží příliš jednostranně, spatřuje a zdůrazňuje především negativa stavby.

Z objektivního hlediska je potřeba zmínit, že je dobré chránit krajinu a životní styl, také je ale nutné pohlédnout na stranu obyvatel v oblastech s nedostatkem vody, kterým by toto vodní dílo v lecčems usnadnilo život. O tomto problému jsem se dověděl až díky tomuto článku, neznám alternativní plány řešení problému, proto se nepřikloním ani na jednu stranu.

Otázka: Jakou moc má mít místní (regionální) samospráva při schvalování takovýchto projektů?

Trajectories of Development Theory: Capitalism, Socialism, and Beyond

Slater, D. (2002) Trajectories of Development Theory: Capitalism, Socialism, and Beyond. In Johnston, R. J., Taylor, P. J., Watts, M. J. (eds.) Geographies of Global Change. Remapping the World. 2nd. ed. Blackwell, Oxford, str. 88-99.

Klíčová slova: kapitalismus, marxismus, neoliberalismus, Západ x Nezápad.

Obsah: Autor ve svém článku popisuje nejvýznamnější ekonomicko-politické směry, jež měly vliv na uspořádání světa. Hlavním tématem je proto zásadní konflikt dvou teorií rozvoje, které stojí proti sobě. První teorií je „západní“ model rozvoje, můžeme ji rozdělit na dvě dílčí teorie (neoliberální a modernizační), která vychází z anglo-saského chápání světa a společnosti. Dle ní je taková společnost nejvyšší formou společnosti v historii světa a národ Anglosasů má modernizovat ostatní národy. Šíření názorů a kultury z USA do dalšího světa na úkor místních tradic nepřineslo všude úspěchy (některé státy Latinské Ameriky).

Druhou je marxistická teorie, která se začala naplno uplatňovat v zemích „východního bloku“ po druhé světové válce. Tím de facto došlo k rozdělení světa na dva póly a země se musely rozhodnout ke kterému táboru se připojí.

Pád „východní bloku“ znamenal v politice důležitý předěl. Marxistické prostředí bylo v těchto státech transformováno do neoliberálního. Tato teorie je však také kritizována, podle Slatera mají vznikat alternativní teorie, namísto prostého ovlivňování ekonomiky a politiky, více ohleduplnější k tradicím, historii a specifickým problémům jednotlivých rozvojových zemí.

Komentář: Článek porovnává dvě zcela neporovnatelné teorie a jejich odlišné pohledy na svět a na uspořádání lidské společnosti. Hodnotí jejich výhody a nevýhody v touze za univerzalitou. Dnes se již patrně nelze stoprocentně přiklonit ani k jedné teorii, do popředí se dostávají komplexnější teorie kombinující více přístupů.

Autor se negativně vymezuje vůči vlivům západních teorií, které jsou zaměřeny na ekonomický zisk. Inspirativní myšlenkou je sebereflexe bohatých (ekonomicky) států Severu skrze státy Jihu.

Otázka: Jak vyrovnat rozdíly mezi Severem a Jihem?

The Green Revolution

Chapman, G. P. (2002) The Green Revolution. In Desai, V., Potter, B. (eds.) The Companion of Development Studies. London: Arnold, s. 155-159.

Klíčová slova: zemědělství, zelená revoluce, hlad, GMO.

Obsah: V úvodu článku se autor věnuje malthusiánské teorii omezenosti zdrojů na planetě, která v důsledku exponenciálního růstu počtu obyvatel předpovídala obrovské problémy. Katastrofickým scénářům zabránil pokrok v zemědělství – „zelená revoluce“. Pokrok se ubíral jednak zvýšením procenta zemědělské plochy a jednak novými technologiemi v zemědělství. To vše vedlo k prudkému zvýšení zemědělské produkce.

Zelená revoluce však znamenala sociální i enviromentální rizika. Sociální problémem je tzv. rozevírání nůžek, protože vysoké vstupní náklady si mohly dovolit pouze bohatší farmy a státy. Enviromentálním rizikem je vysychání a zasolování půdy, závislost na pesticidech, zavádění geneticky modifikovaných potravin (GMO) atd. V rozšiřování GMO vidí někteří lidé možné řešení potravinového problému.

Komentář: Zelená revoluce znamenala důležitý krok ve vývoji zemědělství. Tento pokrok se nemohl rozvinout ve všech státech světa rovnoměrně. Státy Severu by měly citlivě poskytovat pomoc k rozvoji zemědělství v zemích Jihu, a přispět k lepší distribuci potravin. Problém hladu se totiž z části stal obchodem pro nejmocnější firmy.

Otázka: Představují GMO ohrožení (zdraví, enviromentální ohrožení, atd.)?

12 Myths About Hunger

Pool-Kavana, H. (2006) 12 Myths About Hunger. Institute for Food and Development Policy Backgrounder Summer 2006, Vol. 12 No. 2.

Otázka: Bude někdy problém podvýživy ve světě vyřešen? (v jakém časovém horizontu?)

Jsou státy „Jihu“ hospodářské oběti států „Severu“?